

## Semblances dels nous membres de la Secció Històrico-Arqueològica

**Ernest Belenguer i Cebrià** és un dels historiadors moderns més prestigiosos de l'àmbit dels Països Catalans, amb una trajectòria universitària que l'ha portat a exercir el magisteri docent i la recerca al País Valencià, al Principat de Catalunya i a les Illes Balears. Nascut a València l'any 1946, es llicencià en Filosofia i Lletres a la Universitat de València el 1968 amb premi extraordinari de llicenciatura. Les seves primeres passes com a historiador foren dirigides per un dels deixebles més destacats de Jaume Vicens Vives, el doctor Joan Reglà i Campistol, que durant la dècada dels anys seixanta formà a la Universitat de València una autèntica escola d'historiadors ja especialitzats en història moderna.

Entre 1968 i 1972, Ernest Belenguer exercí com a professor de classes pràctiques i com a encarregat de curs a la Universitat de València, i, en aquesta darrera data, acompanyà el seu mestre, Joan Reglà, en el trasllat que féu de la seva càtedra a la Universitat Autònoma de Barcelona.

El juny del 1973, sota la direcció de Joan Reglà, Ernest Belenguer llegí la seva tesi doctoral a la Universitat de València, una tesi que, centrada en el període del regnat de Ferran el Catòlic, obtingué els màxims honors acadèmics i fou publicada tres anys més tard a Edicions 62 amb el títol *La crisi de València en el segle xv*, llibre que el 1978 mereixé el premi Jaume I d'investigació històrica de l'Institut d'Estudis Catalans. Aquest era un estudi que, basat en una recerca documental impressionant, donava una visió innovadora sobre l'obertura de València als temps de la modernitat, subratllant-hi que l'expansió valenciana del Quatre-cents va ser bastida amb uns pilars no sempre sòlids, ja que, en bona part, aquest creixement va ser sustentat pel que ara anomenariem una bombolla financera, que acabaria esclatant a l'inici de la centúria següent i constituiria el context econòmic del moviment de les Germanies. L'interès i la vigència de les aportacions d'aquest estudi han fet que recentment (2012) la Universitat de València hagi traduït al castellà el text de 1976, el qual, convenientment actualitzat, s'ha publicat amb el títol *Fernando el Católico y la ciudad de Valencia*.

Després de la lectura de la seva tesi doctoral, Ernest Belenguer hagué de superar l'impacte que suposà la prematura mort de Joan Reglà el desembre de 1973. El substituï en les tasques docents a la Universitat Autònoma de Barcelona, en la qual ja obtindria l'any 1978 una plaça de professor adjunt numerari. Dos anys més tard, Ernest Belenguer guanyà un concurs d'agregat per a una plaça a Palma de Mallorca i el 1981 esdevingué catedràtic de la llavors recentment creada Universitat de les Illes Balears, on va ocupar els càrrecs de director del Departament d'Història

Moderna i Contemporània i vicerector d'Ordenació Acadèmica. L'octubre de l'any 1986 guanyà el concurs d'una càtedra d'Història Moderna a la Universitat de Barcelona, universitat a la qual encara pertany i on també ha exercit càrrecs de responsabilitat institucional, com el de director del Departament d'Història Moderna entre els anys 1990 i 1996.

Al llarg d'aquesta dilatada trajectòria universitària a València, el Principat i les Illes, el doctor Ernest Belenguer ha desenvolupat una ingent tasca docent i investigadora, de la qual volem destacar quatre aspectes:

1. La publicació de monografies científiques que s'han convertit en autèntiques obres de referència per a la historiografia dels Països Catalans, entre les quals (i només n'hem fet una selecció), a més de la citada *València en la crisi del segle xv* (1976): *Jaume I a través de la història* (1984), amb reedició ampliada el 2010; *Ferran el Catòlic* (1999), amb traduccions al castellà i a l'italià; *Un reino escondido: Mallorca, de Carlos V a Felipe II* (2000); *El imperio de Carlos V. Las coronas y sus territorios* (2002); *Jaume I. El seu regnat* (2007), amb edició castellana del 2008; els dos volums de la *Col·lecció documental del regnat de Ferran II i la ciutat de València (1479-1516)* (2012), o *El com i el perquè del Compromís de Casp (1412)*. *Història i debat* (2012).

2. Una important producció científica també reflectida en la publicació d'articles en revistes especialitzades i d'impacte com ho són *Saitabi*, *Cuadernos de Historia del Instituto Jerónimo Zurita*, *Estudis*. *Revista d'Història Moderna de la Universitat de València*, *Hispania*, *Studia Historica*, *Manuscripts*. *Revista d'Història Moderna*, *Chronica Nova*, *Pedralbes*, *Afers*. *Fulls de Recerca i Pensament*, *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics*, etc. Intensa activitat també reflectida en la participació i organització de diversos congressos i exposicions d'àmbit català, estatal i internacional. Una producció científica que, en el seu conjunt, ha estat reconeguda per cinc sexennis de recerca acreditats.

3. Altrament, cal destacar la seva tasca de coordinació i direcció d'obres col·lectives de gran abast que han renovat la visió històrica dels Països Catalans en les darreres quatre dècades. Ernest Belenguer ha estat coordinador dels cinc volums de la *Història del País Valencià* (Edicions 62, 1989), director dels tres volums de la *Història de les Illes Balears* (Edicions 62, 2004), director de la *Història d'Andorra* (Edicions 62, 2005) i director dels dos volums de la *Història de la Corona d'Aragó* (Edicions 62, 2007). Són obres en què desenes d'investigadors dels Països Catalans han col·laborat per fer possible síntesis actualitza-

des i rigoroses de la història d'aquests àmbits. Una tasca de coordinació científica a la qual cal afegir la de ser el director durant més d'una dècada de la «Biblioteca d'Història dels Països Catalans» de l'editorial Curial, col·lecció en què es van publicar títols cabdals de la recerca històrica feta a casa nostra.

4. El darrer aspecte que volem destacar del doctor Ernest Belengué és la seva capacitat formadora. Al llarg de la seva docència a la Universitat Autònoma de Barcelona, la Universitat de les Illes Balears i la Universitat de Barcelona, ha dirigit més de vint tesis doctorals i de llicenciatura, entre les quals es compten les de diversos professors que actualment exerceixen el magisteri en aquestes universitats. És a dir, el professor Ernest Belengué ha establert

unes anelles de continuïtat entre el qui fou un dels més destacats deixebles de Jaume Vicens Vives, Joan Reglà, i les més joves generacions de la historiografia catalana.

Per acabar, no voldria que aquesta sintètica presentació dels mèrits del doctor Ernest Belengué es cloqués sense esmentar que entre els molts seminaris i conferències impartits per ell, hi trobem la lliçó inaugural de la Secció Històrico-Arqueològica de l'octubre de l'any 1979, la qual, amb el títol «Catalunya en l'edat moderna: de la recuperació al creixement», fou pronunciada en una sessió presidida pel doctor Ramon Aramon i Serra, llavors secretari general de l'Institut d'Estudis Catalans.

ANTONI SIMON

**Ramon Pinyol i Torrents** va ser alumne meu a la Universitat Autònoma, quan encara no es podia dir Pinyol amb *ena* i *i grega* i Torrents amb *te*, i quan els alumnes de filologia hispànica començaven la carrera havent fet en el millor dels casos algun curs de llengua, fora d'hores, i pràcticament mai res de literatura catalana. Tenia aleshores uns dinou anys: havia nascut a Olesa de Montserrat el juliol de 1953, on va viure la major part de la infantesa i de l'adolescència, i la primera joventut, fins que, quan es va casar amb una esparreguerina, va anar a viure al Bruc, a terreny neutral.

Tant en llengua com en literatura presentava, d'estudiant, molt bones condicions per, una vegada llicenciat, el 1977, iniciar la carrera docent i investigadora que el portaria, el 1979, a ser professor de batxillerat de llengua i literatura catalanes, i catedràtic també de batxillerat un cop doctorat amb un estudi i edició crítica del llibre *Pàtria* de Jacint Verdaguer, el 1992. Més endavant va ser professor associat del Departament de Filologia Catalana de la Universitat Autònoma de Barcelona, el curs 1992-1993. El curs següent passaria a ser professor de la Facultat de Traducció, Educació i Ciències Humanes de la Universitat de Vic, i d'ençà de l'any 2007 n'és alhora director de la Càtedra Verdaguer d'Estudis Literaris.

En el moment crucial de la introducció de la llengua i la literatura al cor mateix de l'ensenyament secundari, hi va contribuir, a més de com a docent, amb la participació directa en l'elaboració de bons manuals, partint pràcticament de zero.

La docència i l'activitat investigadora universitàries s'han centrat en la literatura i la cultura vuitcentistes en general i en l'obra de Jacint Verdaguer en particular: en l'estudi i l'edició de l'obra i en la de la repercussió internacional coetània i posterior. Amb molts punts de confluència amb aquests temes, ben reflectits en la quarantena de ponències i comunicacions presentades en congressos i simposis i en les publicacions successives, ha fet nombrosos estudis d'història de la traducció i de la recepció de diversos autors dels segles XIX i XX a Catalunya.

És de remarcar la seva participació personal i constant, des de la Universitat de Vic i en col·laboració regular amb els departaments de Filologia Catalana de les altres universitats dels Països Catalans, en la creació i en les activitats subsegüents de plataformes adequades per al desenvolupament dels estudis del segle romàntic de què la universitat catalana estava mancada: singularment en les de l'*Anuari Verdaguer* (revista dedicada als estudis vuitcentistes, creada el 1986), al consell de redacció de la qual està vinculat des del primer moment, i en la de la Societat Verdaguer, creada el 1990 per a la promoció i estímul dels estudis vuitcentistes i dels de la repercussió de la literatura i la cultura catalanes al llarg del segle XIX fins als nostres dies. Ramon Pinyol ha participat, molt sovint amb contribució científica, en l'organització dels vuit col·loquis Verdaguer (entre 1986 i 2011, i participa en el que hi ha convocat per al novembre de l'any vinent, sobre «1714. Del conflicte a la història i el mite, la literatura i l'art»), en la de les nou Jornades d'Intercanvi Cultural (a diferents indrets dels Països Catalans i altres, 2006-2013) i en la de les dues Jornades sobre l'edició de textos anteriors a les normes de l'Institut d'Estudis Catalans (Barcelona, 2007, i Vic, 2011). Ha dirigit tres excel·lents tesis doctorals sobre matèria verdagueriana, una de llegida el 2012: «*Flors del Calvari*» de Jacint Verdaguer: estudi i edició, en curs de publicació a la col·lecció de l'edició crítica de les obres de Verdaguer, i les altres dues enguany, el 2013: *La recepció de Verdaguer a França: traductors i traduccions* i *La traducció i la recepció de «Canigó» des de la seva publicació fins a la Guerra Civil (1886-1936)*, i és codirector d'una altra sobre *Maria de Cañellas (1874-1952). Biografia intel·lectual d'una escriptora i activista social*.

Va participar, mentre va estar en vigor, en la Xarxa Temàtica de «La Renaixença», sota la direcció primer del doctor Joaquim Molas (1996-1998 i 2000-2001) i després del doctor Pere Farrés (2002-2003). Ha coordinat el grup de recerca Edició de Textos Literaris Contemporanis i actualment coordina el de Textos Literaris Contemporanis: Estudi, Edició i Traducció. Ha dirigit els projectes «Jacint

Verdaguer: Edició crítica, fonts, context i recepció» i «Verdaguer: edició crítica i recepció hispànica i internacional», i dirigeix ara els de «Textos literaris contemporanis: estudi, edició i traducció» i «L'obra i la figura de Jacint Verdaguer: elaboració d'edicions crítiques i filològiques i estudi de llur recepció nacional i internacional coetània i posterior».

En totes les institucions i plataformes esmentades ha desenvolupat i porta a terme una sòlida tasca investigadora i orientadora de la investigació, de la qual, entre altres resultats remarcables, cal esmentar: 1) els articles publicats, amb regularitat, sobre l'obra de Jacint Verdaguer i la seva repercussió, i sobre altres temes contemporanis (traduccions d'obres literàries angleses al català entre 1868 i 1910, per exemple), a l'*Anuari Verdaguer* i en diverses revistes indexades (*Rassegna Iberistica*, *Catalan Writing*, *Quaderns. Revista de Traducció* i *Catalan Historical Review*, entre d'altres com el *Bulletin Hispanique*, en premsa); 2) els estudis monogràfics com el que, resultat de la tesi doctoral llegida el 1992, precedeix l'edició crítica de *Pàtria* (2002) de Jacint Verdaguer, i altres estudis verdaguerians com la «Introduction» a *Selected Poems of Jacint Verdaguer* traduïts per Ronald Puppo (Chicago, 2007), el capítol sobre «Jacint Verdaguer» del *Panorama crític de la literatura catalana* (2009), dirigit pel doctor Enric Casany, i l'estudi «Sobre la difusió americana del poeta Jacint Verdaguer», inclòs al tercer volum d'*Escribir y persistir. Estudios sobre la literatura en catalán de la Edad Media a la Renacimiento* (Buenos Aires, 2013, edició digi-

tal), coordinat per Vicent-Josep Escartí; 3) altres estudis monogràfics vuitcentistes i del segle xx: el capítol sobre «Les traduccions de literatura polonesa a Catalunya fins a 1939» de l'*Almanach Katalonski* (Cracòvia, 2007), editat per T. Eminovicz-Jaskowska i A. Sawicka; els capítols «Literatura, ideologia i política. A través de la història dels Jocs Florals» i «Els dos Jocs Florals de Barcelona de 1888», inclosos, respectivament, a *Barcelona i els Jocs Florals, 1859. Modernització i romanticisme* (2011) i a *Joc literari i estratègies de representació: 150 anys dels Jocs Florals de Barcelona* (2012), tots dos a cura de Josep M. Domingo; la col·laboració al *Diccionari de la traducció catalana* (2011), dirigit per Montserrat Bacardí i Pilar Godayol; «Notes sobre l'activitat editorial d'Antoni López Llausàs abans de la guerra civil» (amb Manuel Llanas), a *La literatura catalana contemporània: intertextos, influències i relacions*, editat per Montserrat Bacardí, Francesc Foguet i Enric Gallén, i 4) la contribució a la fixació dels criteris d'edicions filològiques i llur aplicació a l'edició de diverses obres de Jacint Verdaguer, publicades en vida de l'autor (*Pàtria*, *Montserrat*), per a la col·lecció de les obres completes promoguda per la Societat Verdaguer, i per al volum quart i darrer de *Totes les obres* (2006) de Jacint Verdaguer, coordinat pels doctors Joaquim Molas i Isidor Cònsul, la *Poesia dispersa (1864-1902)*, o només publicades pòstumament (*Perles del Llibre d'Amic e Amat*, entre d'altres) o inèdites (*Jesús Amor*, *Cor de Jesús*).

MANUEL JORBA

**Albert Rossich i Estragó**, nascut a Girona el 1952, va estudiar filologia catalana a la Universitat de Barcelona, on vaig tenir el goig de tenir-lo d'alumne i vaig poder constatar que es tractava d'una persona emprenedora i intel·ligent, qualitats que ha anat demostrant al llarg de la seva vida. Es va doctorar amb una tesi sobre el rector de Vallfogona, publicada només en part (per exemple, al llibre *Francesc Vicent Garcia. Història i mite del Rector de Vallfogona*, 1987), i des del 1975 fa classes a la Universitat de Girona, d'on és catedràtic des de fa temps i on, durant molts anys, ha dirigit l'Institut de Llengua i Literatura Catalanes. També ha estat professor, entre el 1977 i el 1992, de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Les seves grans línies de recerca són la literatura catalana de l'edat moderna i del començament del segle XIX, en les quals ha fet aportacions molt importants, sobretot esforçant-se a donar més importància a la literatura catalana del Renaixement i del Barroc, que la historiografia tradicional deixava una mica de banda amb el nom despectiu de Decadència, i per situar en un context més adient el concepte de Renaixença del segle XIX. En aquest sentit, hem de destacar, a banda de la seva eficaç labor de formar un grup de deixebles que treballen en la mateixa línia, la seva intervenció en obres col·lectives com el *Dic-*

*cionari de literatura catalana* dirigit per Enric Bou, la direcció del tercer volum del *Panorama crític de la literatura catalana* de l'editorial Vicens Vives i la redacció d'importantes obres de síntesi com l'antologia *Poesia catalana del Barroc* o els manuals *Literatura i cultura catalanes (segles XVI-XVIII)* (2007) i *Literatura catalana moderna (sigles XVI-XVIII)* (2011).

A banda d'una colla de llibres, sovint en col·laboració, amb edicions i estudis sobre diversos aspectes de la literatura catalana barroca —entre els quals *Una poètica del barroc: el «Parnàs Català»* (1977), *Poesia eròtica catalana del segle XVII* (1977), *Antologia poètica de Francesc Vicent Garcia* (1985) i *Instruccions per a l'ensenyança de minyons*, de Baldiri Reixac, tom segon (1981)—, Albert Rossich ha publicat més d'un centenar d'articles sobre les seves especialitats, que a més de la literatura dels segles XVI-XIX són l'edició de textos, la bibliografia, la història de la llengua i el plurilingüisme literari. Podem destacar-ne alguns: «El Barroc català. Una descoberta tardana» (1986), «La poesia eròtica del Barroc» (1987), «Subordinació i originalitat en el barroc literari català: alguns paral·lismes» (1989), «Francesc d'Olesa i la *Nova Art de Trobar*» (1991) —en el qual dóna arguments convincents per a la no-atribució a Olesa ni de la *Nova Art* ni de la peça

teatral *La representació de la Mort*, com havíem pensat inicialment Josep Romeu i Figueras i jo mateix—, «Decadència i Renaixença: una visió programàtica de la literatura catalana» (1994), «Un acadèmic de començament del XIX: Bru Bret» (1994), «Una qüestió d'història de la llengua catalana: el reconeixement de la vocal neutra» (1995), «Les arrels literàries de Verdaguer» (1996), «Literatura plurilingüe a Sardenya» (1998), «Barroc, neobarroc i postmodernitat» (1999), «Una obra dramàtica desconeguda sobre la Immaculada Concepció (segle XVII)» (1999), «El nom de les lletres» (1999), «La mort de Francesc Fontanella: a propòsit d'una falsa atribució» (2001), «La poesia catalana a l'Acadèmia abans de la Renaixença» (2002), «Il testo mistilingue: la parodia della lingua italiana nelle letterature ispaniche» (2002), «Alternança de llengües en Cerverí de Girona» (2002), «Els certàmens literaris a Barcelona, segles XIV-XVIII» (2003), «Les faules mitològiques burlesques als segles XVII-XVIII» (2004), «El model ortològic del català modern» (2006), «Els certàmens de la Gaia Ciència als Jocs Florals» (2006), «Els dos registres lingüístics de la poesia de Verdaguer» (2006),

«Notes sobre la transmissió textual de l'obra de Fontanella» (2006), «Segimon Comas i Vilar, acadèmic i preceptista» (2007), «De l'epitafi epigramàtic a l'epitafi burlesc» (2011), «Escatologia literària» (2012) i els articles inclosos dins *Del Cinccents al Setcents: tres-cents anys de literatura catalana* (2010) i al *Diccionari biogràfic de l'Acadèmia de Bones Lletres* (2012).

De més a més, hem de remarcar que Albert Rossich és director del grup consolidat de la Generalitat Llengua i Literatura de l'Edat Moderna (des del 1996) i coordina, amb el seu col·laborador Pep Valsalobre, la base de dades «Nise. Literatura catalana de l'edat moderna». Ha obtingut, entre altres premis, el Milà i Fontanals de l'Institut d'Estudis Catalans (1980), el d'investigació literària de la Generalitat de Catalunya (1982), el Vila de Perpinyà (1985) i el Xarxa d'assaig (1986). L'any 2000 va obtenir una distinció per a la recerca de la Generalitat de Catalunya en la modalitat d'investigadors reconegut i és membre electe de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona.

JOSEP MASSOT